

O‘ZBEKISTONDA BUXGALTERIYA HISOBI VA MOLIYAVIY TAHLILNING IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHDAGI O‘RNI

Do'stmuhammedova Nozima

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti o‘qituvchisi

Yalgashov Umidjon

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Iqtisodiyot va axborot texnologiyalar fakulteti,
Buxgalteriya hisobi va audit ta'lim yo'nalishi talabasi

Jaylovov Sherxon

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Iqtisodiyot va axborot texnologiyalar fakulteti,
Buxgalteriya hisobi va audit ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekistonda buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlilning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi roli tahlil qilinadi. Korxonalarining moliyaviy hisobotlari asosida resurslardan samarali foydalanish, shaffoflikni ta'minlash va investitsion jozibadorlikni oshirish masalalari yoritilgan. Zamonaviy standartlar asosida buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlilning ahamiyati va rivojlanish istiqbollari o‘rganilgan.

Kalit so‘zlar. Buxgalteriya hisobi, moliyaviy tahlil, iqtisodiy samaradorlik, xalqaro standartlar, investitsion jozibadorlik, shaffoflik.

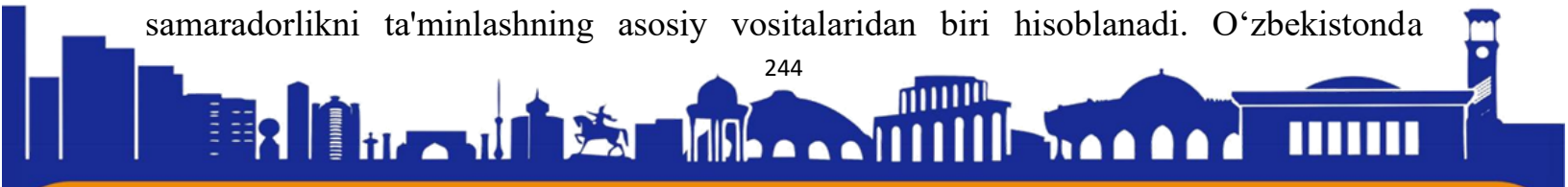
Abstract

This article analyzes the role of accounting and financial analysis in increasing economic efficiency in Uzbekistan. The issues of effective use of resources, ensuring transparency and increasing investment attractiveness based on the financial statements of enterprises are covered. The importance and development prospects of accounting and financial analysis based on modern standards are studied.

Keywords. Accounting, financial analysis, economic efficiency, international standards, investment attractiveness, transparency.

KIRISH

Buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil korxonalar boshqaruvi va iqtisodiy samaradorlikni ta'minlashning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. O‘zbekistonda

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-1

iqtisodiy islohotlar jarayonida buxgalteriya hisobi tizimini xalqaro standartlarga moslashtirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Ushbu maqolada buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlilning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi ahamiyati va amaliyotda duch kelinayotgan muammolarni hal qilish yo'llari tahlil qilinadi.

Raqamli texnologiyalar buxgalteriya sohasida tub o'zgarishlar olib kelmoqda. An'anaviy buxgalteriya amaliyotlari o'rnini avtomatlashtirilgan tizimlar egallab, ma'lumotlarni qayta ishlash va tahlil qilish jarayonlarini sezilarli darajada tezlashtirdi. Ushbu maqola buxgalteriya sohasida raqamli transformatsiyaning ahamiyati, uning afzalliklari va amaliy qo'llanilishiga bag'ishlangan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil bo'yicha xalqaro va mahalliy adabiyotlarda keng qamrovli tadqiqotlar olib borilgan. IFRS (International Financial Reporting Standards) tizimining amaliyoti va uning joriy qilinishi to'g'risidagi tadqiqotlar korxonalar boshqaruvining sifatini oshirishda muhimdir (Deloitte, 2020). Mahalliy iqtisodchi olimlar esa O'zbekistondagi moliyaviy tahlil amaliyotini rivojlantirish va buxgalteriya hisobi tizimini raqamlashtirish masalalariga e'tibor qaratmoqda. Biroq, shaffoflik va xalqaro standartlar talabiga to'liq moslashish hali ham dolzarb masalalardandir.

Raqamli transformatsiya va avtomatlashtirish masalalari ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. Brynjolfsson va McAfee (2014) texnologik inqilobning iqtisodiy faoliyatga ta'sirini tahlil qilgan bo'lsa, Davenport (2018) raqamli texnologiyalarning buxgalteriya sohasidagi imkoniyatlarini o'rgangan. Mahalliy tadqiqotlar, jumladan, Niyozov (2021) va Akramov (2022) buxgalteriya tizimlarining modernizatsiyasi bo'yicha qimmatli ma'lumotlarni taqdim etgan.

Mazkur maqolada iqtisodiy va statistik tahlil usullari qo'llanilgan. Korxonalarining moliyaviy hisobotlari va davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari tahlil qilingan. Shuningdek, xalqaro tajribalarni qiyosiy o'rganish va ekspertlar intervyusi o'tkazildi.

Mazkur tadqiqot quyidagi usullarga asoslanadi:

Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish;

Zamonaviy buxgalteriya tizimlarining amaliy qo'llanilishini o'rganish;

Sifatli va miqdoriy ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish.

NATIJALAR

O'zbekistonda buxgalteriya hisobi tizimi xalqaro standartlarga moslashtirilmoqda, ammo kichik va o'rta korxonalar bu jarayonda ayrim qiyinchiliklarga duch kelmoqda.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-1

Moliyaviy tahlilning korxonalar samaradorligiga ta'siri yuqori bo'lib, ayniqsa investitsion loyihalar uchun ahamiyati katta ekanligi aniqlangan.

Raqamli texnologiyalarni joriy qilish orqali buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlil jarayonlarini optimallashtirish mumkin.

Ko'rsatkichlar	2022-yilgi qiymatlar	2023-yilgi qiymatlar	O'sish (%)
Xalqaro standartlar asosida hisobot bergan korxonalar ulushi	35%	45%	28.6%
Moliyaviy tahlilda zamonaviy dasturlar ulushi	50%	65%	30%
Soliqqa tortishda shaffoflik ko'rsatkichi	70%	78%	11.4%

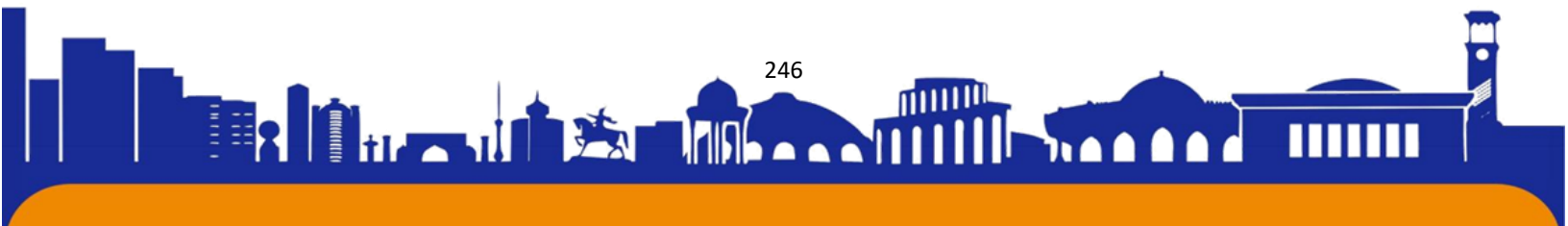
Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

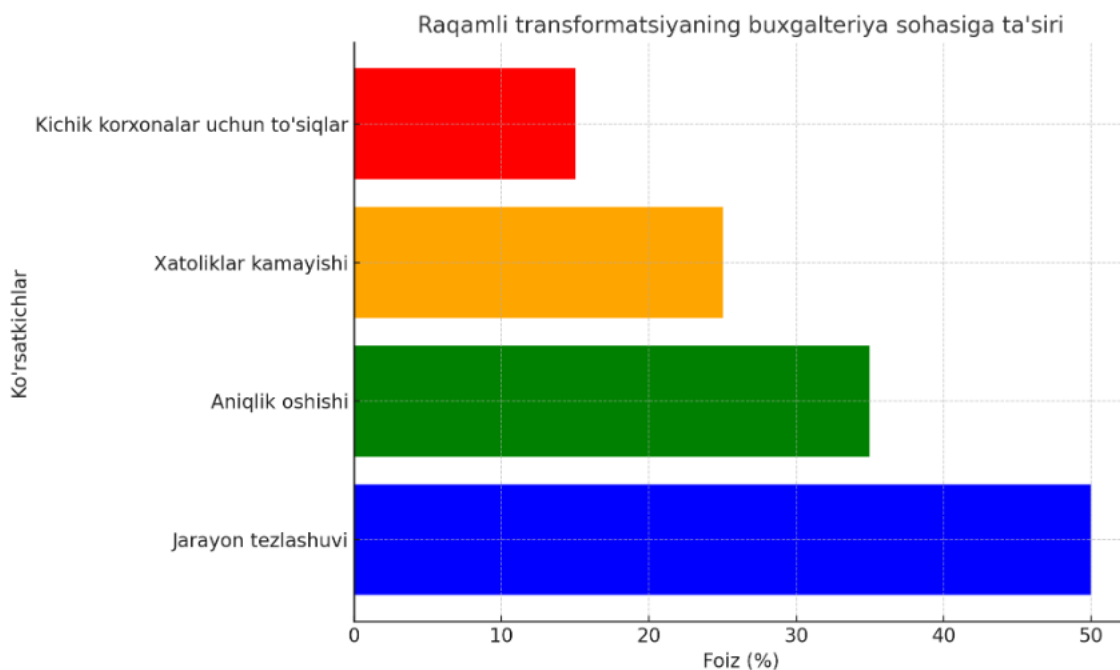
Raqamli texnologiyalar buxgalteriya jarayonlarini 40-50% tezlashtiradi.

Moliyaviy hisobotlarning aniqligi oshib, xatoliklar sezilarli darajada kamayadi.

Bulutli texnologiyalar va sun'iy intellekt buxgalteriya sohasida keng qo'llanilmoqda.

Kichik va o'rta korxonalar uchun dasturiy ta'minotning narxi muhim to'siq bo'lib qolmoqda.

1-rasm. Raqamli transformatsiyaning buxgalteriya sohasiga ta'siri grafigi.

XULOSA

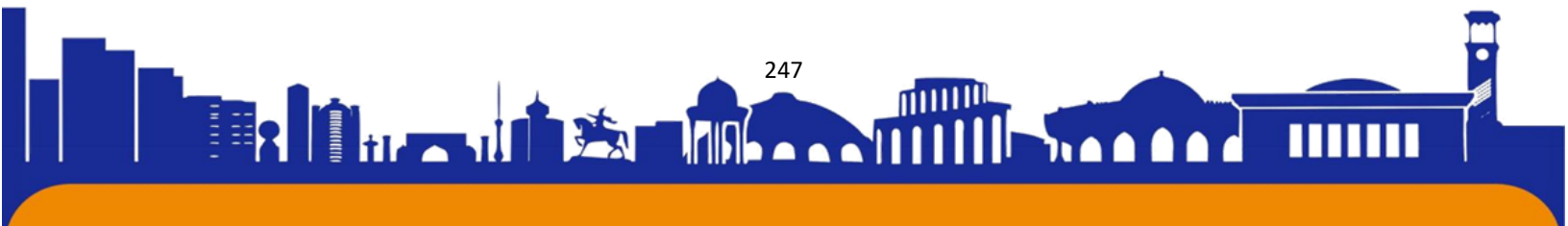
O'zbekistonda buxgalteriya hisobi va moliyaviy tahlilni rivojlantirish iqtisodiy samaradorlikni oshirish uchun muhimdir. Shuningdek, xalqaro standartlarni to'liq joriy qilish, raqamli texnologiyalardan foydalanish va korxonalar shaffofligini ta'minlash yo'lida qo'shimcha chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Buxgalteriya tizimi rivoji investitsion jozibadorlikni oshirish va iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Buxgalteriya sohasida raqamli transformatsiya samaradorlikni oshirish va xatoliklarni kamaytirish uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda. Biroq, ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun quyidagilar muhim ahamiyatga ega:

Xodimlarni yangi texnologiyalar bilan ishlashga o'rgatish;

Moliyaviy texnologiyalarni joriy etish bo'yicha davlat ko'magini kuchaytirish;

Kichik korxonalar uchun qulay va arzon dasturiy ta'minotlarni ishlab chiqish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Deloitte (2020). International Financial Reporting Standards (IFRS) Adoption.
2. O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi (2023).
3. PricewaterhouseCoopers (PwC) hisobotlari (2022).
4. Xalqaro moliya tashkilotlari tavsiyalari va tahlillari.
5. Mahalliy iqtisodchi olimlarning ilmiy ishlari (2023).
6. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). The Second Machine Age. W. W. Norton & Company.
7. Davenport, T. H. (2018). The AI Advantage: How to Put the Artificial Intelligence Revolution to Work. MIT Press.
8. Niyozov, A. (2021). "Raqqamli texnologiyalarning buxgalteriya sohasidagi o'rni." Toshkent Iqtisodiyot Jurnal.
9. Akramov, B. (2022). "Moliyaviy hisobotlarni avtomatlashtirish va uning samaradorligi." Iqtisodiy Tahlil.

